

Nr 86.

Af herr **Clason**, om vidtagande af åtgärder för åstadkommande af större sparsamhet i fråga om statens tryckningskostnader.

Om vikten af sparsamhet med statens medel lärer icke någon meningsskiljaktighet råda. Sparsamhet innebär dock icke, att utgifter, som äro nödvändiga eller gagneliga, skola undertryckas — sådant kan tvärtom vara slöseri — men väl betyder det, att man i hvarje fall söker erhålla bästa möjliga valuta för de utgifna medlen, och att man icke — hvilket är samma sak, sedd från en annan synpunkt — om på ett visst område ett fullgodt resultat kan ernås för en viss kostnad, onödigtvis och af okunighet utbetalar mer än som behöfves.

Ett område, där i dessa hänseenden emellertid ganska mycket torde kunna göras för åvägabringande af större sparsamhet med statens medel, är *statens tryckningskostnader*. Att dessa årligen uppgå till högst betydande summor, torde icke vara obekant. Det skulle utan tvifvel vara af stort intresse att häröfver kunna prestera de exakta siffrorna. Detta låter sig emellertid svårligen göra för en enskild motionär. Men om man påminner sig de massor af tryck, som årligen verkställas för statens räkning, eller om man erinrar sig de stora summor, som åtgå till riksdags- och revisionskostnader, kommittékostnader, departementernas skrifmaterialier och expenser o. s. v., och vet, att mycket afsevärda poster häraf utgöras af tryckningskostnader, så kommer man utan tvifvel enbart för sistnämnda utgiftspost upp till synnerligen betydande årliga belopp.

Det säger sig då själft, att större eller mindre sparsamhet på ett dylikt område kan hafva en ganska vidsträckt räckvidd. En sådan sak som t. ex. affattningen af ett tryckningskontrakt kan härvid spela en stor roll. Det skulle icke vara svårt att gifva exempel på, huru olämpligt affattade kontrakt åsamkat onödiga utgifter. Jag erinrar mig exempelvis från riksdagstrycket, huru för ett par år sedan på min anhållan om tryckning af

ett löst rättelseblad till en motion — en rättelse, afsedd att upptaga blott ett par rader — jag fick till svar en förfrågan, huruvida rättelsen vore af sådan vikt, att den kunde motivera en kostnad af, jag vill minnas, 15 kronor. Vid min förundran huru två raders tryck på ett löst blad kunde draga en så orimlig kostnad, gafs en förklaring af innebörd, att enligt ditillsvarande kontrakt allt, som uppgick till mindre än ett halft tryckark, räknades såsom ett fullständigt halft tryckark. Att den förmodligen mångåriga tillämpningen af en sådan bestämmelse ådragit riksdagstrycket betydande alldeles onödiga kostnader, behöfver här ej framhållas, likasom ej heller att bestämmelsens tillvaro endast var förklarlig genom bristande teknisk insikt vid kontraksuppgörelserna.

Men äfven andra omständigheter kunna inverka till ökande eller minskande af tryckningskostnader, såsom själfva planläggningen af ett tryckalster, manuskriptets större eller mindre ordentlighet, benägenheten att författa i korrekturet i stället för i manuskriptet, val af stilsorter och papper, vana att kontrollera räkningar o. s. v.

Uti intetdera fallet — vare sig vid uppgörande af kontrakt eller vid det tekniska planläggandet af ett tryckalsters redigering, manuskriptets bringande i tryckfärdigt skick, sättet för korrigeringar o. s. v. — kunna emellertid statens tjänstemän eller kommittéernas kanslier väntas sitta inne med alla de tryckeritekniska förkunskaper, som äro oundgängligen nödvändiga för att ernå bästa möjliga resultat; och statens utgifter för dess tryckningskostnader blifva under sådana förhållanden utan tvifvel mången gång högre än de behöfde vara.

För vinnande af reformer härutinnan kunna olika sätt tänkas. Upprättandet af ett större statstryckeri skulle sålunda möjligen kunna anses vara en utväg. Enligt min uppfattning vore det dock ganska tvifvelaktigt, om detta vore den lämpligaste vägen. Staten har i regel vissa svårigheter att drifva företag fullt affärsmässigt. Uppsättandet af ett större tryckeri med allt, som kräfves för att på alla dithörande områden gifva ett förstklassigt arbete, skulle dessutom erfordra ett betydande kapital, hvars användning på detta sätt torde vara tämligen onödigt, då vi redan förut i landet äga flera förstklassiga tryckerier, som fullt ut lika bra skulle kunna utföra ifrågavarande arbeten, och som i resurser med hänsyn till tekniska hjälpmedel och personliga krafter förmodligen länge skulle blifva det nya öfverlägsna eller minst sagdt jämgoda. Det är icke heller gifvet, att statens eget tryck skulle i tillräcklig grad och med tillräcklig jämnhet öfver hela året kunna mata ett nyupprättadt större tryckeri.

En annan utväg däremot, som med vida mindre kostnad torde minst

lika säkert föra till målet, vore upprättandet af en sakkunnig statens tryckeriexpedition. Staten skulle i sin tjänst engagera en — eller möjligen flere — dugande fackmän på området, genom hvilka alla statens tryckningsuppdrag från departementen, kommittéerna, ämbetsverken, Riksdagen, revisionen o. s. v. skulle gå, innan de utlämnades till vederbörande tryckerier. Genom en sådan anordning skulla vederbörlig sakkunskap stå till buds vid planläggandet af tryckningsarbeterna i alla deras olika detaljer, vid uppgörandet af kontrakt, i fråga om korrigeringar i manuskripten, vid kontrollen af tryckeriräkningar (beräkningar angående öfvertid, rättelser m. m.) o. s. v. Antagligen skulle också åtskilligt kunna göras för en jämnare fördelning af tryckningsarbetena öfver olika delar af året eller af dygnen, så att öfvertidsarbeten kunde inskränkas. På olika sätt skulle sålunda fördyrande misstag kunna förebyggas, och tekniskt affärsmissiga principer komma till användning. Det helas närmare detaljanordnande kan emellertid endast planläggas genom en utredning, men utan tvifvel skulle på nu antydt sätt väsentliga besparingar kunna vinnas. Då tillika införande af en dylik anordning enligt min tanke vore till väsentligt gagn för förverkligande af det önskemål om en hastigare publicering af riksdagsprotokollen, som jag i en annan motion frambär, får jag värdsamt hemställa,

att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes utreda, huruvida icke genom anordnande af en statens tryckeriexpedition i enlighet med ofvan antydda grunder eller eventuellt annorledes åtgärder böra vidtagas för *åstadkommande af större sparsamhet i fråga om statens tryckningskostnader.*

Stockholm den 5 februari 1912.

Sam. Clason.